

Statsadvokat under «landssvik»-oppgjøret:

I STRID MED FOLKERETTEN Å DØMME FRONTSØSTRE

Tidligere statsadvokat ved riksadvokatembetet under «landssvik»-oppgjøret Harald Sund hadde sist i september et oppsiktsvekkende innlegg i Adresseavisen. Han skriver at han etter hvert er kommet til det resultat at det var i strid med folkeretten å gå til strafferettslige aksjoner mot de norske kvinner som tjenestegjorde i det tyske Røde Kors under krigen.

Han forteller dessuten at man fra den internasjonale Røde Kors-

komite fikk en anmodning om å innstille straffeforfølgningen av frontssøstre. Det ble i brevet pekt på Røde Kors' sterke stilling, internasjonalt og folkerettslig, og følgelig på Norges forpliktelse mot alle som med rette bar det røde korset på sin uniform.

Henstillingen ble drøftet, men ikke fulgt. Dessverre, sier Sund nå. Sund har også revurdert hva han tidligere mente om kriminalisering av passive NS-medlemmer og dødsstraff.

FIRE HØYESTERETTSDOMMERE: NS-MEDLEMSSKAP IKKE LANDSSVIK

I «rett»-sakene mot oss etter krigen ble det alltid sagt av såvel aktor som dommer at vi «måtte ha visst» at det var brudd på forræderiparagrafen, paragraf 86, å være medlem av Nasjonal Samling. I domsslutningen ble det da også som regel slått fast at vi hadde visst det.

Hva som ble ofret liten oppmerksomhet den gang, og som er helt glemt nå, er at fire høyesterettsdommere var av den oppfatning at NS-medlemsskap ikke var straffbart i forhold til paragraf 86. Faktum er at Høyesteretts avgjørelse om at medlemskap var straffbart, ble truffet med seks mot fire stemmer.

Under behandlingen av saken mot Reidar Haaland 6. august 1945 ga dommer *Alten* i sitt votum uttrykk for at medlemskap i NS og Hirden «kan ikke inneholde en medvirkning til forræderiforbrytelser som alle-

rede var utført, og de har en så fjern og indirekte sammenheng med ledernes fortsatte forbryteriske virksomhet at det etter min mening ikke ville være rimelig å betrakte handlingene (Innmeldelsene. Red.s anm.) som selvstendige forbrytelser mot paragraf 86, selv om straffelovens paragraf 58 og den senere landssvikanordning i så fall ville åpne adgang til å nedsette straffen fordi de har vært av liten betydning. Hvis sådanne handlinger gikk inn under paragraf 86, ville det også ha vært overflødig — som det senere ble gjort ved provisorisk anordning av 22. januar 1942 — å utferdige en særskilt straffebestemmelse for å opprettholde medlemskap i partiet og for å melde seg inn eller søke opptagelse i partiet eller dets underorganisasjoner. Jeg må etter dette stemme for at tiltalte frifinnes for tiltalen etter

post Ia og b.»

Tiltalepunktene Ia og b gjaldt medlemskap i NS og Hirden.

Dommer *Fougner* støttet *Alten* og sa: «Hva angår domfeltes innmeldelse i Nasjonal Samling er jeg enig med herr dommer

(Forts. side 6)

Ingen grenser for skjendighet

Politiske og kirkelige myndigheter boltret seg i samme kloakk.

Les dagens Pernille.

Pernille har i 15 år bidratt i F og L med betraktninger. Mild malise og klok, medlevende underfundighet har vært varemærke. De sår som opplevelser og viten om akseptert og gjennomført urett fra samfunnets side, har ikke resultert i «de store bokstaver».

I dette nummer ryster Pernille oss. Andre ville vel mene at nå kreves de store bokstavene, og for engangs skyld har Pernille kostet på seg de halvfete typer rent billedlig. Det er vanskelig å lese dagens Pernille uten å kjenne sinnet og forakten over den meningsløse uforstand og det hat som den annen part viste i seierens stund. De måtte ha meget å skjule, meget å skamme seg over som kunne vende så manges glede og begeistring til fornedrende hat og hevn. Les Pernille. Vi håper avstanden i tid vil dempe sinnet og forferdelsen.

MANGEL PÅ KULTUR OG POLITISK MODENHET

Av *Ægir*

Når det ene kommunistiske diktatur etter det andre nå utvikles i Øst-Europa, ser vi med hvilken moderasjon det stort sett skjer. Endel toppledere blir avsatt og noen få satt under rettsforfølgelse, men menige kommunister og ledere av noe lavere rang får oftest fortsette i sine stillinger eller de blir tildelt andre oppgaver. Noe massivt «retts»-oppgjør er det overhodet ikke tale om.

Jeg skal vokte meg vel for å trekke parallellene mellom disse land og det okkuperte Norge for langt, men det er vel klart for alle at det foreligger visse likhetspunkter. Disse land såvel som Norge var okkupert av en stormakt, vel å merke med den forskjell at Tyskland okkuperte Norge som et ledd i en krig på liv og død, mens Sovjetunionen sikret seg de østeuropeiske land som del av en varig og langsiktig ekspansjon. Det siste er etter min oppfatning langt det farligste sett fra et okkupert folks synspunkt.

Hverken i Øst-Europa eller Norge var lederne utpekt ved valg, men skyldte okkupasjonsmakten sine lederstillinger. I begge tilfeller var det nødvendig at ledere som okkupasjonsmakten var villig til å samarbeide med, stilte seg til disposisjon. Lederløse folk ville okkupasjonsmakten ha kunnet skatte og valte med akkurat som de ville.

Endel av de østeuropeiske ledere, f.eks. Honecker, var utvilsomt rene sovjetiske lakeier, mens andre, som f.eks. Kadar, på samme måte som Quisling var ute for å beskytte sitt folk og lette forholdene for det, dette tross for at Kadar kom til makten etter en blodig folkeopstand som ble knust av sovjetisk våpenmakt.

Både i Norge under okkupasjonen og i Øst-Europa var det et hårdt politiregime, skjønt det vel neppe er tvil om at dette regime var langt hardere f.eks. i Romania enn i Norge den gang. Det er i alle fall store forskjeller når det gjelder hensikten med et slikt politiregime. Det tyske politi i Norge tok i all hovedsak sikte på å hindre virksomhet som kunne undergrave deres krigsinnsats, f.eks. ved at det ble opprettet sabotasjegrupper eller stridende enheter som kunne falle dem i ryggen ved en ev. alliert invasjon i Norge. Det ville også stanse virksomhet som forstyrret den ro og orden man var nødt til å opprettholde. Også det var krigsviktig. I de østeuropeiske land var politiaparatet et middel til å gjennomføre et politisk system som folket ikke ville ha.

Noen vil hevde at også NS med makt ville innføre et uønsket politisk system. F.eks. gikk NS hardt ut for å få etablert hva man kalte Det faglige riksting. Forskjellen er bare at dette var en del av arbeidet for å redusere den tyske makt, i dette tilfelle ved å etablere en folkerepresentasjon som ville ha gitt Quisling-regjeringen større tyngde. I det hele tatt kan de fleste av NS' politiske tiltak karakteriseres som maktkamp med tyskerne eller/og ledd i arbeidet for å legge forholdene til rette for ny norske frihet og selvstendighet.

Dette kan man selvfølgelig diskutere, men det rokker ikke ved min konklusjon: Mens vi i Norge fikk et hevns og hatets oppgjør der det minste NS-medlem ble trukket med, et oppgjør som har skapt varige sår og motsetninger i folket, har østeuropeerne greid overgangen på en måte som er beundringsverdige.

(Forts. side 6)

Etter 45 år erkjenner Norges Røde Kors sin brøde

I 1945 unnsa Norges Røde Kors de norske kvinner som hadde gjort tjeneste i det tyske Røde Kors. Man hadde ingen innvendinger mot at de ble tiltalt og dømt, til tross for at den internasjonale Røde Kors-komite innstendig ba om at all straffeforfølgning måtte innstilles. Først den 8. oktober 1990, 45 år senere, sier Norges Røde Kors i en pressemelding at «tiltale ikke burde vært reist mot de norske kvinnene som virket som Røde Kors hjelpepleiere i Tyskland under siste verdenskrig». Det er jo lovlig sent.

Det er typisk at denne erkjennelse ikke er fremkommet ved indre sjelegranskning hos de

ansvarlige Røde Kors-ledere, men på grunn av det opinionspress som er oppstått i forbindelse med Hanna Kvanmos bok, der hun forteller om sin innsats som frontssøster. At hundrevis av mer ukjente norske kvinner gjennom 45 år har måttet lide på grunn av Røde Kors' fordommelse, har gjennom alle disse år ikke affisert Røde Kors-lederne. Hva akter Norges Røde Kors nå å foreta seg for å gjøre godt igjen den urett organisasjonen har vært medvirkende til? Hva med å oppta frontssøstre som æresmedlemmer i organisasjonen? Få har jo ytet en så konkret barmhjertighetsinnsats som dem.

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbiter

Truselen fra Islam

Jeg må komplimentere Aftenposten for at avisen våger å ta opp et spørsmål som allerede har plaget mange. 11. september, skriver Gunnar Magnus i en artikkel bl.a.: «Mye taler for at Islam er i ferd med å overta rollen som en ideologisk, politisk og militær utfordring i de vestlige samfunn. Den siste tids utvikling i Midt-Østen bare forsterker dette inntrykket.» Litt senere i artikkelen heter det: «Men for folk i vest som knapt nok skiller arabere og asiater, favnes de alle av en stor fellesnevner: muslimer. Khomeinis islamske stat skapte et inntrykk av en fanatisk og uforsonlig bevegelse på fremmarsj. De mange sterke reaksjoner mot Rushdies bok forsterket dette inntrykket. Og nå øyner vi en direkte militær trussel, der en million soldater bakkes opp av fryktelige ødeleggelsesvåpen.»

Det som skremmer oss, er islams fullstendige forakt og direkte hat mot alle vantro kombinert med at denne religionen synes å være såvel krigersk som ekspansjonistisk. Å dø i kamp for islam er den direkte vei til saligheten. Vi står her overfor en fanatisme som ikke kjenner noen grenser, og som ved en given anledning kan brukes til «hellig krig».

Gunnar Magnus er også modig nok til å peke på en annen side av problemet. Om våre hjemlige muslimer sier han bl.a.: «Og det er dessverre ikke til å komme fra at mange muslimers opptreden under Rushdie-striden etterlot et inntrykk av at de var «femtekolonister» for en ekspansiv islamsk bevegelse.»

Det er hevet over all tvil at Vestens land i tiden som kommer, må være ytterst årvåken når det gjelder nettopp disse problemer.

Det rike Afrika

I 1943 deltok jeg i et seminar som Auslandswissenschaftliches Institut arrangerte i Weimar. Et av hovedemnene var det fremtidige samarbeide mellom Europa og Afrika. Det ble pekt på hvilke enorme muligheter det sorte kontinent rommer, og på hvilken veldig betydning det ville ha for hele verden om disse muligheter ble riktig utviklet.

Det bilde den vanlige avisleser og TV-titter i dag sitter igjen med, er det stikk motsatte. De fleste ser på Afrika som nødens og armodens kontinent, som de rike nasjoner må pøse milliarder på milliarder inn i for å rette på forholdene. Det er da også blitt gjort gjennom en lang årrekke med det resultat at levekårene heller er blitt verre enn bedre.

Visse eksperter hevder at de rike land «skylder» utviklingslandene disse milliarder og mer til fordi vi betaler for lite for deres varer. Det er selvfølgelig noe stort tøv. Ingen vare er mer verd enn noen vil betale for den. Endel utviklingsland baserer fremdeles hele sin økonomi på monokulturer som kaffe, kakao, gummi, sukker osv. og venter at de rike land skal betale gode priser for alt de produserer. Faktum er at de produserer for mye, og at prisene derfor blir lave. Vi har en parallell situasjon i dagens norske lakseoppdrett, for å nevne et eksempel.

Det de afrikanske landene trenger, er ikke først og fremst penger, men hjelp av flinke næringslivsfolk til å utvikle det enorme potensiale de i virkeligheten sitter på. Riktignok har de hatt til rådighet en god del eksperter som bl.a. FN har stilt til disposisjon, men dette har stort sett vært eksperter på detaljer, ikke på storstilt økonomisk strategi. Årsaken til det har nok vært at de afrikanske ledere er livredde for innblanding fra «imperialistenes» side. Men all den stund de så åpenbart ikke selv er kompetente til å løse oppgaven, bør de snarest bite i det sure eplet. For deres egne folks og for verdens skyld må Afrika bygge opp den velstand som denne verdensdelen i virkeligheten har forutsetninger for.

Pater Hlinka

Jeg skrev i nr. 8/90 om slovakene som under siste verdenskrig fikk sin selvstendighet «under den nasjonale fører pater Hlinka». Dette var noe upresist uttrykt av meg. Pater Hlinka var så ubestridt den store, nasjonale slovakiske leder som allerede under Habsburg-monarkiet kjempet for slovakenes selvstendighet, og den sterke nasjonale bevegelse i Slovakia het da også Hlinka-garden. Pater Hlinka døde imidlertid i 1938, og den som ledet Slovakia som president i landets selvstendighetsperiode, var pater PISO. Dette for å ha alt helt korrekt.

Polen ikke bare et offer

Av Håkon Glosli

I en lederartikkel i Aftenposten 19. juli sier forfatteren om Polen at knapt noen annen nasjon i Europa er blitt grovere krenket av sine naboer, og knapt noen har måttet bære tyngre ofre for å vinne herredømme over egen skjebne.

Leser en om Polens historie i A & G's Store leksikon (det er mere å lese her enn i norske skolars historiebøker), får en et annet inntrykk. Landet har ofte ikke alltid nøydt seg med de områder innen de grenser som vi lærte om i barneskolen. Disse har til sine tider vært trukket langt inne i Russland. Polen er vel også den eneste makt som har besatt Moskva og hatt store landområder i sin besittelse i det landet over lengre tid. Under den store nordiske krig 1700-1721 gikk det tilbake med Polen, bildet ble snudd, og russerne overtok etterhvert styringen, og i 1795 ble landet delt mellom Russland, Østerrike og Østprøysen. Franskmennene opprettet fyrstedømmet Warchawa som en fransk vasallstat i 1807. På Wienkongressen 1815 ble storparten av fyrstedømmet gitt til Russland og russerne overtok igjen styret av Polen frem til sentralmaktene erobret landet fra russerne 1915.

To polske legioner kjempet under første verdenskrig sammen med Tyskland og Østerrike/Ungarn for frigjøring fra russerne, og med Tyskland og Østerrike/Ungarns hjelp inntok de det gamle Polens områder, og det ble 5. november 1916 opprettet en ny polsk stat.

Opprettelsen av denne stat, som foreløpig bare hadde en bettinget suverenitet, ble ansett som en nødvendighet, både av sentralmaktene og de allierte. 22. november 1918 ble general Josef Pilsudski valgt til statssjef. Pianisten Paderewski ble valgt til ministerpresident.

Etter verdenskrigens slutt stilet polakkene mot et storpolsk rike og så etter krigens utfall sin sjanse til utvidelse vestover, og allerede 8. okt. 1918 hadde nasjonalkomiteens sjef Dmowski overfor Wilson stillet utrolige krav: Hele Posen og Vestprøysen, hele Oberschlesien og tre kretser i nedre Schlesien. Østprøysen skulle være autonom provins forbundet med Polen. Det meste av Polens politiske krefter var enige i disse grensekrav, men de kunne nås bare ved hjelp av de allierte seierherer, og 15. desember brøt Polen de diplomatiske forbindelser med Tyskland, og den tyske legasjonen ble utvist. Dette selv om Tyskland hadde lagt grunnlaget for den polske stat og var den første som anerkjente staten internasjonalt. Ved en oppstand

27. november 1918 rev Polen til seg hele provinsen Posen. Under oppstanden med opprørslederen Korfanty i spissen, og de derpå følgende dager, ble tyskerne forfulgt med grusomme redselsdåder. Tyskerne ble nektet å yte motstand og hele Posen ble tilkjent polakkene.

Posen var det første tyske område i slutten av 1918 og begynnelsen av 1919 som ble hjemsoekt av grusomme overgrep fra polske soldater og også av pøbel. Bare en del av disse forbrytelser er kommet utenverdenen for øre p.g.a. at områdene fra den tid til 1939 har vært uavbrutt i polske hender.

Den hensynsløse pogromstemning, åpenlyst støttet av kirkens embetsmenn, var rasjonelt ikke begrunnet, da det polske mindretall hadde vidtgående rettigheter i det tyske rike, var likestillet sosialt, forretningsmessig, politisk og var representert i den tyske riksdag. Overgrep foregikk i Djengis Khan-stil. Det er umulig å beskrive alle redselsgjerningene som skjedde. Umiddelbart etter første verdenskrig ble det opprettet to konsentrasjonsleire i Posen-pområdet, Szczyplorno og Stralkowo, hvor det ble innesperret 16.000 tyskere. Etter disse første konsentrasjonsleire i Europa fulgte Polen opp med stadig flere. Vilkaarlighet, brutalitet og sadisme kjennetegnet disse leire. Vitneutsagn og virkelighetsberetninger er nedtegnet i en hvitbok: «Tyskernes martyrium i Oberschlesien», utgitt i 1921.

Forfølgelsene fortsatte i hele mellomkrigstiden til etter tys-

kernes angrep 1. september 1939 og fortsatte etter 1944. Den polske historiker Janusz Pielkiewicz sier i sin dokumentarberetning om den annen verdenskrig at 4000 sivile tyskere ble massakrert den 3. september 1939 bare i Pomorze og byene Bydgoszcz og Torun. I 1945: I en enkelt interneringsleir, Larmsdorf, døde det av 8064 innsatte, derav 828 barn, ialt 6488, eller 80% - av hunger, mord og sykdom.

Etter første verdenskrig fikk Polen deler av Øst-Prøysen, Pommern, Nedre Schlesien, de beste industriområder av Oberschlesien, nesten hele Vest-Prøysen og Posen. Ialt fikk Polen her 45.000 km² av Tysklands gamle landområder. Sammen med Versaillesavtalen som ikke bare var et åk for Tyskland i flere ti-år fremover, men som også var en dom for Tysklands alenekrigsskyld, et grunnlag for fattigdom, sult og selvoppgivelse, ble dette også sammen med oppretting av nye grenser, et grunnlag for fortsettelse av krigen etter en kort pause. I tillegg kom den kommunistiske trussel fra øst, hvor disse så det som en seier om de kunne få Berlin som utgangsposisjon for kommunistisk revolusjon i Europa. Som var et mål for Stalin og ble understreket av ham på et møte 3. juli 1924 i den polske kominternkommisjon.

Sagt om 1. verdenskrig og Versaillesavtalen:

Den engelske premierminister, Lloyd George, sa den 23. des. 1929:

«Jo mere en leser memoarer og bøker fra forskjellige land om begivenheter og hendelser fra før den 1. august 1914, desto mer kommer en til den overbevisning at ingen av dem som ledet statsforvaltningene den gang, virkelig ville krig. Det var noe som en fulgte med i, tumlet og stolpret seg inn i - kanskje mere av dårskap. En diskusjon, derom betviles ikke, ville forhindre den.»

Den italienske premierminister, Francesco Nitti:

«Aldri er en alvorlig og vedvarende fred blitt fundamentert på en slik utplyndring, ruiner og plage av et beseiret folk. Dette og ingenting annet er hva avtalen fra Versailles er!»

US-president Woodrow Wilson, 5. sept. 1919:

«Finnes det en mann eller kvinne - ja, la meg si, finnes det et barn - som ikke vet - at kimen til en krig i den moderne verden er den industrielle og forretningsmessige konkurranse mellom nasjonene? ... Dette var en industri- og handelskrig.»

(Forts. side 7)

Fredsprisvinneren Walesa

I et intervju med den nederlandske ukeavisen «Elsevier» 7. april i år uttalte Lech Walesa:

«Jeg viker selv ikke tilbake for å gi en erklæring som vil gjøre meg upopulær i Tyskland. Hvis tyskerne en gang til på en eller annen måte ødelegger stabiliteten i Europa, bør man ikke igjen gripe til en oppdeling av landet, men ganske enkelt utsette landet fra kartet. Østen og Vesten har den tilstrekkelig avanserte teknikk til å gjennomføre denne dommen.»

Denne balanserte mann aspirerer til stillingen som polsk president.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
AAGE-H. BERGRedaksjonssekretær:
HAKON WARENDORPHPostadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstpris kr. 100,-.
Utgi: A/S HISTORISK FORLAG.

ISBN 0802-9652

Språklig manipulering

Vi undrer oss daglig over dårlig språkforståelse blandt de profesjonelle språkbrukere i våre media. Ved siden av store grammatikalske «hull» kan denne manglende sans for valører og nyanser ofte bli direkte meningsforvirrende. Av og til er det vel også bevisst språklig manipulering. Det gjør ikke saken bedre.

INNRMØMME er et eksempel på det siste. Man innrømmer sine feil og mangler og bekrefter (forteller om) sine synspunkter, handlinger eller eventuelle fortrinn. Greit. Innrømme settes i forbindelse med noe negativt.

Så kommer det finurlige. VG (eller en annen avis) spør det arme intervjuobjekt: Du innrømmer altså at du er enig i USA's (f.eks.) Gulfpolitikk? Vel, det må den arme — noe motstrebende «innrømme». Motstrebende fordi verbet ikke bare gjør USA, men også den spurte, i det minste suspekt. Den smarte såmann kan høste sine misvekster. Det er som å forsvare seg mot rykter og fordommer.

En slik meningsforvirring har også oppstått i forbindelse med den «forsoning» som etter manges mening kunne være betimelig mellom NS-folk og «de andre». Forøvrig en idyll som forlengst er etablert mellom kombatantene andre steder i den vestlige verden.

Forsoning er imidlertid også blitt et særdeles elastisk begrep. Den tilnærmelsesprosess som i den internasjonale politikk bl.a. bygger på forsoning, veier alle ytelser, innrømmelser, klargjøringer etc. på gullvekt. Det som gis og det som tas skal være i balanse. Så ikke her på berget.

I forholdet mellom NS-folk og «de andre» betyr forsoning for den ene part at man «innrømmer» sine synder, ber om tilgivelse, og viser den fornødne ydmyke glede dersom en betinget syndsforlatelse skulle bli meddelt. Den annen part setter seg på sin høye hest — og snakk ikke om kjepphester —, hever sin hånd i nåde og tilgir den angrende under forutsetning av at han vil leve sitt liv i taushet om det som kanskje er hans stolteste minner.

Symptomatisk er en omtale av Tore Hamsuns siste bok, ETTER ÅR OG DAG. Anmeldelsen er ved Terje Stemland, og er fra Aftenposten. Stemland synes stadig å ettersøke innrømmelser og forsvar for Tores og hans fars handlinger og meninger. Skuffet og muligens forvirret konstaterer anmelderen at slikt er mangelvare — og går selv i bresjen. Tore er blendet og bundet av sin nærhet til Knut Hamsun. En forklaring og i dette tilfellet et forsvar må jo finnes. Den tanke at innrømmelser, forsvare, syndserkjennelse etc. fra Tore Hamsun, selvfølgelig med god grunn, er like fjernt for ham i denne forbindelse som det var for faren. Ja, det må være ganske fjernt fra Stemlands begrepsverden at en tidligere NS-mann kan se tilbake og søke kontakt utad i skrift og tale uten i form av syndserkjennelser helst fulgt av bønner om tilgivelse. Her må iallfall språkets muligheter være oversett.

Det er språket som gjør oss til mennesker — på godt og vondt. Den mulighet til eksakt kommunikasjon og overlevering av kunnskap, erfaring og ideer må ikke forskusles. Det ville være veien tilbake til barbariet.

Hva er det til?

På oppfordring fra INO's kontor vil vi vennligst henstille til leserne at det ved innsendelse

av kontingent henholdsvis pengegaver presiseres på giroblanketten hva/hvem pengene skal gå til, in casu INO, Folk og Land eller Hjelpeorganisasjonen.

MARTYRIETS BOKHOLDERI

Av Kjell Blich Schreiner, Roa.

Etter seierens triumfer følger alltid den mer jordnære og groteske kamp, - den som krever innvekslet i mynt de offer og forsakelser som fra først av ble båret fram på troens, håpets og drømmens alter. «PRO PATRIA» - var teksten til hjertets sang, og var det ikke som om sinnet løftet seg på en lang og god dønning?

Så lenge jubelen står på, - så lenge den indre hunger etter forståelse og anerkjennelse daglig blir mett, så lenge er behovet for en vekselér behagelig fjernt og lite følbart.

Det kan ta kortere eller lengre tid, men den nådeløse dag vil alltid komme, hvor selv den helligste dyd, død og død, de mest fargerike heltegjerninger, de skjønneste oppofrelser, -alt sammen blir suget inn som dype nasjonale gjesp. Det ligger noe dypt tragisk i dette, men samtidig også noe befriende.

Det gikk denne gang mange og lange år før gjespet kom, - slik det til slutt måtte komme. Det var mange å hedre, mange å minnes, så mange steiner å reise. Men det var også mange å granske, mangt å veie. For Gutta på skauen hang diplommet i stua, men for mange ble ordenes håndslag for slapt. For nabo-gårdens Ola fikk tre linjer mer, skjønt jo alle visste... ja, alt hva man visste. Og gjorde nå han mer enn jeg? Og navn ble glemt,

overdige minnet på steinen som reistes på kirkegården. Navn og ord som ble stokket og delt. Det var lurvete scener hvor fedrelandsfølelsen ble kalkulert og veid med misunnensens ujusterte lodd.

Og så, - så kom fangeorganisasjonenes krav om erstatning. Det var som å høre raslingen fra blikkbøssene på Trafalgar Square. Da Krim og Boerkrigens invalider stilte ut sine stumper og sår. Slik de måtte gjøre det for overhodet å få leve. Men ingen behøver dette idag, ingen behøver løfte sine blikkbøsser etter en almisje, som skulle ha vært en rett.

Hva er dette for en mentalitet som fornedrer sitt eget offer ved et martyriets bokholderi? Hvor blir det av de sterke tanker i cellens ensomhet, hva med denne glade bevissthet om et frihetens offer, den moralske styrke, ved en nasjons samfølelse, - med hele Beethovens lovsang, in dulci jubilo?

Hvordan kan følelser materielt erstattes? Fangenskapets depresjon, eller hakkens tyngde, - var ikke dette en del nettopp av den offerglede som sprang ut fra innsatsen? Var det ikke denne konsekvens som la glorien over det illegale arbeid, - risikoen, offerkravets umistelige kjerne.

De vil ha sin lønn for patriotisk tort og svie. Og det er dem som lemlester en kjær pårøren-

des minne ved å henge offernotoen på hans gravstein. Men så står dette spørsmål frem: Hva blir da tilbake når kvittansen er gitt?

Vi har disse som kjempet - ikke så meget for fedrelandet som mot nazismen. Vi vet hvem disse var, og kan idag finne dem høyt oppe på samfunnstoppen. Hendte så ikke det store: at nettopp disse fant et fedreland de ikke hadde kjent, de vant et folk, de vant samfølelse med nye mennesker, som viste seg å være deres egne brødre. Så rike gaver kan noen okkupasjonsår gi.

Det satt andre i celler og leirer gjennom de år som fulgte etter. Disse hadde vært fylt av ærlig overbevisning om å gjøre noe stort for sitt land, ja, gjennom sin vilje til å gjøre dette, gjorde de moralsk sett mer enn dem som overhodet ikke hadde tanke på å gjøre noe som helst.

Disse hadde alene sine indre ressurser å falle tilbake på, - de kunne ikke gyngende seg på noen nasjonal bølge. De var forlatt av både Gud og mennesker.

Så meget lettere for Tysklandsfangene. De skulle kunne si med Laurens van der Post: «Lidelser og sorg, som virkelig er utstått, føles instinktmessig som et privilegium».

Selvfølgelig finner vi også de tause. De som kanskje led dypest i sinnet. Disse som ville beholde stoltheten og eie sitt eget offer som noe stort og rikt.

«Noen må dø, noen må lide og alle må betale. Mitt fengsels- (Forts. side 6)

Å RETTE BAKER FOR SMED

Er ikke J. E. Hansen klar over at bakeren forlengst er tatt av dage?

Chai Ling, den tapre kommunistmotstanderen fra det fjerne øst, er ikke upåvirket av det regimet hun har så sterkt imot. I sin verdenskjente tale etter myrderiene berettet hun om de nazistiske morderne på Den himmelske freds plass. Nazistene kan kanskje bebreides mye, men delaktighet i det som der foregikk, kan de vel neppe beskyldes for. Nedenfor har vi klippet et avsnitt av Jan E. Hansens referat fra Hat-konferansens avslutning før lunsjen hos kronprinsparet. Det stod å lese i Aftenpostens aften-nr. 29/8. Jeg har en fornemmelse av at det også her er rettet baker for smed. Det er en stor fare i å forflate og forenkles vårt uttrykksfulle språk. Jan E. Hansen holder det vanligvis høyt i akt. Måtte han fortsette med det!

«... før delegatene gikk til bords under avskjedslunsjen hos kronprinsparet på Slottet, var

det ofrenes time det ringte inn til i konferansesalen. Chai Ling inntok talerstolen først, med en taper liten pikes bekjennelser fra frihetskampen på Den himmelske freds plass. I tillegg talte den polske essayisten Adam Michnik om nye anfall mot menneskeverdet i sitt hjemland etter kommunismens endelikt, den russisk-jødiske forfatterinnen Ida Nudel om den sovjetiske anti-semittismen, og den ek-sil-kubanske anti-marxisten Armando Valladares om noen av hatets bestående maktposisjoner. Det var meningen at disse fem ofrene for verdenshatet, som tilsammen representerer så mange år bak murene, skulle gi sine personlige vidnesbyrd om hvorledes det må oppleves å få sitt eget menneskeverd angrepet av hatefulle gestapister.»

Meg bekjent var Gestapo kortform for det hemmelige tyske statspoliti. Beryktet nok, men neppe i aktivitet ved de hendelser det nedenfor berettes om.

Hilsen til en veteran

A. I. BRU fylte 89 år den 31. oktober.

De fleste av Folk og Land's lesere vil sikkert kjenne ham fra avisens tidligere år, da han bl.a. en kortere tid også var dens redaktør.

Han gikk på et tidlig tidspunkt til angrep på den av statsmaktene offisielt godkjente historieskriving om okkupasjons-tiden, og ga ut på eget forlag bøkene «Professor på ville veier» og «Her er London». Dessuten kom det også fra samme hånd noen mindre publikasjoner som hefter.

Bru er i sin høye alder «still going strong», og følger fortsatt godt med i dagsaktuelle saker, både nasjonale og internasjonale.

Avisen sender ham sin beste hilsen og håper at han fortsatt vil ha gode år foran seg.

Nasjonal Samling var ikke «nazistisk» Martin Gunnar Knudsen og vi

Av E. L., Oslo

Nazist er betegnelsen for medlemmer av det tyske nasjonalsosialistiske arbeiderparti. I omtalen av tidligere medlemmer av Nasjonal Samling er disse uten reservasjoner av mange historikere, og også innen pressen og ellers, for letthets skyld blitt betegnet som nazister, ofte på tross av bedre vitende. Ved å henge denne merkelappen på tidligere medlemmer av NS, håpet man også på denne måte å få kompromitert en politisk motstander for alltid i norsk historie.

Her er det ikke spørsmål om å forklare eller å forsvare nazismen og alt dens vesen. Ledelsen

i NSDAP uttalte allerede før krigen at den tyske nasjonal-sosialistiske partis grunnholdninger ikke var gjenstand for eksport til andre land. Nasjonale bevegelser i andre land måtte tvert om finne frem til sitt eget selvstendige program som et alternativ til partipolitikk, klassekamp, kommunisme og stalinisme.

Fra stiftelsen av Nasjonal Samling i 1930-årene ble dette parti også betegnet som en politisk-religiøs bevegelse. Det var neppe en tilfeldighet at så vidt mange prester var medlemmer av Nasjonal Samling.

I 1938/39 holdt Vidkun Quisling et foredrag over emnet: «Diktatur eller nasjonalt demokrati?» Han uttalte her bl.a.: «Den reform av statens styre som Nasjonal Samling tar sikte på, er så langt fra diktatur, at det tvertimot er nøyaktig det motsatte: en rettferdig og saklig folke-representasjon, og en avlastning av den sentrale statsmakt ved nye selvstyreorganer.

Det vil også tydelig fremgå av det ovenfor fremholdte at vi vil ikke noen kopi av utlandet, av fascisme eller nasjonalsosialisme, o. lign.» Og Quisling fortsatte:

«Det nye Tyskland og Italia er riktignok organiserte nasjonalstater, også bygget opp på arbeidslivets grunn og med bevarelse av den private eiendomsrett. Men den faglige ordning er her helt underordnet et diktatorisk parti, et statsparti, hvis ledelse eller leder innehar den øverste lovgivende makt, om enn etter folkets mandat. Det er ikke den ordning vi arbeider for.

NS vil en ren faglig ordning med den øverste lovgivende, bevilgende og kontrollerende myndighet samlet i en nasjonal-forsamling valgt på faglig og demokratisk grunn, og med en faglig riksregjering som det øverste utøvende organ for denne nasjonal-forsamlingen og for folket.

Nasjonal Samling tilstreber ikke noe diktatur. Ikke kom-

munistisk og ikke «fascistisk». Men heller ikke noen fortsettelse av det nuværende norske evneløse skinnedemokrati med dets korrupte, hyklerske og maskerte partidiktatur.

Nasjonal Samling vil et nasjonalt demokrati, både politisk og økonomisk demokrati og et fritt åndsliv; et virkelig folkestyre og en virkelig frihet.»

På Universitetsbiblioteket i håndskriftsamlingen kan man lese det manuskriptet på ca. 100 sider som Quisling skrev i fengselet etter at han fikk dødsdommen i lagmannsretten.

Quisling kommer med en rekke kritiske bemerkninger til den nasjonalsosialistiske lære, slik den ble dosert i Tyskland, og denne kritikk går på helt grunnleggende sider ved nazismen. Quisling skriver (I.c.175): «Det er ikke slik staten og folket er alt, og individet ingenting. Men slik at visstnok skal den enkelte ofre seg for stats- og samfunnslivet, men statens og samfunnets formål er prinsipielt å utvikle personligheten.»

(I.c.178): «Den tyske nasjonalsosialistiske ideologi var også falsk forsåvidt som den bygget på rase og jord.» (I.c.181): «I

(Forts. side 6)

Karl Marx på billigsalg

Trondheim (NTB): Elleve kroner og femti øre var alt P2-reporteren Lars Nilsen fikk for Karl Marx' hovedverk «Kapitalen» på gata i Trondheim. Et forsøk på å selge de fire bindene blant handlende i Trondheim falt ikke heldig ut. Her & Nå-reporteren måtte senke tilbudet kraftig før noen ville opp med lommeboka.

Det var Gry Østby Brødreskift som til slutt slo til, etter at prisen var senket fra 150 kr. til 11,50 i løpet av et par formiddagstimer i Trondheims handlegater. Opprinnelig er prisen 590 kr., hvis man kjøper bøkene hos bokhandleren.

Heller ikke hos byens bokhandlere eller antikvarier ville de ha noe med Karl Marx å gjøre. Et forsøk på å bytte «Kapitalen» med en billigbok hos Bruns bokhandel endte resultatløst, og hos en bokantikvar ville de ikke ha Marx liggende på lager. Etterspørselen etter disse bøkene er på bunnivå, fikk P 2 vite. Bøkene har vært på salg opptil flere ganger, og det er fem år siden man sist solgte noe av Marx i Trondheim.

(Nationen 24/7)

Av Balder

«Alt jeg trodde på, er falt i grus», sier tidligere formann i Norges kommunistiske parti, Martin Gunnar Knudsen, som har skrevet en bok med tittelen «Bittert oppgjør». I det øyeblikk dette skrives, er boken ennå ikke kommet ut, så en anmeldelse får eventuelt komme senere.

Når jeg tar hans bok og uttalelse opp allerede nå, er det fordi jeg fra flere hold har hørt anført at vi NS-folk vel må befinne oss i samme situasjon som MGK. La oss se litt nærmere på den påstanden.

MGK's politiske standpunkt har gjennom alle år vært å forsvare gjennom tykt og tynt en stormakt som ble styrt etter et meget strengt dogmatisk system, m.a.o. Sovjetunionen. Han forsvarte alt det denne statens ledere foretok seg såvel som den politiske modell de holdt seg til. Han ønsket også å innføre det samme system i Norge.

Nå er det skjedd to ting som har rystet MGK. For det første er det fra sovjetisk side fremkommet stadig nye opplysninger om hvilket uhyrlig maktmisbruk sovjetiske ledere har gjort seg skyldig i. På dette punkt er MGK ikke til å unnskyldes, for svært mange av disse opplysninger har allerede i mannsaldr foreligget fra sikre kilder. Vi andre tok oss tidlig disse fakta ad notam, mens MGK var blind og døv og stemplet det alt sammen som «antikommunistisk propaganda».

Men det som antagelig for alvor har fått MGK til å snu, er det faktum at den politiske ide han har stått for, har vist seg fullstendig uegnet til å løse selv de enkleste problemer man står overfor i et moderne samfunn, og at de folk som har vært utsatt for denne ideologi, med overveldende flertall tar avstand fra den. Det er klart at dette må ha vært et forferdelig sjokk for en så intenst politisk troende mann som MGK.

Er så vår situasjon den samme? Svaret er nei. Vi lå aldri nesegrus for et fremmed politisk system og dets ledere. Sant nok hadde vi sympati med det nasjonalsosialistiske Tysklands kamp for å komme seg ut av den elendighet som skyldtes kortsynte og urettferdige betingelser og vilkår som ble pålagt landet etter første verdenskrig, men vi betraktet ikke den tyske nasjonalsosialisme som det endelige politiske svar på alle problemer — ikke engang i Tyskland og slett ikke i Norge. Jeg har selv utallige ganger overfor tyske ledere gitt sterkt uttrykk for misnøye og uenighet med de retningslinjer som de tyske nasjonalsosialister fulgte både i Norge og andre steder i Europa. Jeg fremhever ikke dette som noe enestående, for det samme har hundrevis, kanskje tusenvis av NS-folk gjort. At de tyske nasjonalsosialister gjorde enda større feil enn de vi kritiserte, er en annen sak, men det var ikke kjent den gangen da vi virkelig var politisk aktive. I ettertid har vi da heller aldri forsøkt å forsvare overgrep fra de tyske nasjonalsosialisters side. En annen ting er at vi ikke uten videre aksepterte enhver tysk handling som overgrep, selv om «folkemeningen» (les media og seierherrepolitikkerne) karakteriserer den som det. Det gjelder f.eks. okkupasjonen av Norge, som vi mener var en handling som ble påtvunget Tyskland av dets fiender, noe det finnes en rekke klare bevis for.

Men dette er og forblir sekundært. Det som gjør at mange NS-folk fremdeles står hardt på sitt, er følgende to hovedpunkter;

1. Selv om Nasjonal Samling var en bevegelse som hadde enkelte fellestrekk med den tyske nasjonalsosialisme og fascismen, så bygget partiet på en ideologi som var norsk utformet, og som på vesentlige punkter skilte seg fra de

(Forts. side 7)

Marx Light

Frihetens redaktør har nettopp uttalt at det sovjetiske samfunnsystem har overlevd seg selv. Nylig het det at det kommunistiske samfunn ennå ikke var nådd. I dette flerdimensjonale tidsperspektiv må nåtid og fremtid ha passert hverandre som skip i natten.

De egentlige kommunistene, SUF-ml, alias RV, AKP-ml etc., har også erkjent at det hav hvor de skulle svømme som fisken i vannet, har skrumpet inn til et

albansk akvarium med fyrtårn. De har selv vært utsatt for markedets skepsis til det ortodokse og kolesterolholdige. Med markedets krav om det lett fordøyelige, kunne SUF-ml og NKP slå seg sammen til ett parti, skrelle vekk gamle dogmer og kalle seg Lettmarxister (Marx Light-ML) - partiet som gjør deg tynn.

Svein Ringstad i Aftenposten 23/2-90.

Innbitt kamp for å redde Skodvins prestisje

Av Kjell Aspaas

Igrunnen er det tragisk å være vitne til den aldrende Magne Skodvins kamp for å redde sin prestisje. Faller «Elverumsfullmakten» - så faller hele hans livsverk. Selv er han -kanskje naturlig nok - ikke deltager i den strid som nå utspiller seg om hans historieforståelse. Men han har en rekke fremragende disipler som - ikke minst gjennom verket «Norge i krig» har skaffet ham en bastion som kanskje kan vise seg å være uinntagelig. Det er også tragisk. Skal vi på grunn av en trassig gammel mann, som også har massemediene i ryggen, resignert måtte fastslå at selv våre barnebarns barn skal bli «feilinformert» om en epoke som er unik i vår historie?

For en som selv har studert historie - men med velberåd hu har unngått Magne Skodvins personlige påvirkning - og har avlagt en laudabel eksamen ved Universitetet i Oslo, er fenomenet Skodvin nesten utholdelig frustrerende.

Det originale hjørnet

- På stø kurs?

Vår maktglade fru Harlem Brundtland - mer hjemme til havs enn på grunt vann - hun vet hva hun vil og spiller sitt spill, for tiden med Syse som stuntmann.

Ikke folkerettsstridig okkupasjon

Fra overlege Johan Scharffenbergs bok, «Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie» gjengis fra side 8:

«Jeg ønsker full klarhet over okkupasjonens forhistorie. En objektiv vurdering krever svar på følgende spørsmål:

1. Søkta vestmaktene å trekke Norge inn i krigen mot Tyskland? Forberedte de okkupasjon av baser på Norges kyst?
2. Førte Norge en strengt upartisk nøytralitetspolitikk? Ville eller kunne Norge motsette seg vestmaktens planer?
3. Fant Tyskland skandinavisk nøytralitet mest fordelaktig for sine egne interesser?
4. Hadde Tyskland grunn til å frykte en britisk-fransk okkupasjon i Norge?

Den som svarer:

JA til det første spørsmål NEI til det annet spørsmål JA til det tredje og det fjerde spørsmål blir logisk forpliktet til å erkjenne at den tyske okkupasjon 9. april 1940 var ikke folkerettsstridig.

På grunnlag av sikre kjensgjerninger anser jeg disse svar som vitenskapelig riktige, jeg er derfor tvunget til denne smertelige konklusjon. Det har jeg også uttalt offentlig.

Fremtidens norske politikk bør bygge på den historiske sannhet, ikke på fortielse og løgn.»

Historiens dom

I en leder under overskriften «historiens dom» skriver «Nordtrønderen og Namdalen 11. april i år:

«Og skal man måle de tabber som blir gjort og avsi en rettfærdig dom, bør ikke en mann som forsvarsminister Birger Ljungberg slippe så mye lettere enn

Vidkun Quisling. Norges utenriksminister, Halvdan Koht, var en brukbar historiker, men en utenrikspolitisk klovn. Og når kong Olav kategorisk fastslår at vi ikke besto prøven den 9. april 1940, vet han hva han snakker om, og vi vet meget godt hva og hvem han tenker på.»

Fedrelandssinn — er det en sykdom?

For 45 år siden var den største lykke i verden å få attest for «Nasjonal holdning». I dag er det fornærmende å karakterisere et menneske som nasjonalist. Fedrelandssinn blir sett på som foraktelig og lavt. Det er en forunderlig utvikling.

La meg med en gang slå fast at det er nødvendig å forholde seg til hele verdenssamfunnet. Vi har et medansvar for hele menneskehetens skjebne. Også ting på helt andre kanter av kloden angår oss og kan ofte gjøre vår medvirkning nødvendig.

Men en erkjennelse av å tilhøre menneskeheten bør ikke forhindre at vi pleier og verner det som er vårt eget. Å fornekte det man kommer fra og har sine røtter i, er uklok gjerning. Verden som helhet tjener ikke noe på at vi forsømmer å ta vare på vårt eget område og vårt eget folk. Tvert imot. Førringer vi vårt eget, førringer vi verden.

Det som imidlertid har bragt nasjonalismen i vanry, er de utslag av ren sjåvinisme som det har vært eksempler på. Blant andre det nasjonalsosialistiske Tyskland er i denne forbindelse ikke helt uskyldig, men det finnes utallige andre eksempler. Engelskmennenes holdning overfor «foreigners» er ikke særlig mye bedre. Det som kjennetegner sjåvinismen er en overvurdering av sin egen betydning.

Men dette er ikke den sanne nasjonalisme. Fedrelandssinn vil si en klar bevissthet om at man har fått til forvaltning noe helt

Av Hans Olavsen

spesielt som ikke finnes noe annet sted i verden, og om at verden ville bli fattigere om dette helt spesielle forsvant. Det innebærer ikke at man føler seg bedre enn andre, bare annerledes.

Nasjonal Samling var i høy grad et fedrelandssinn parti. Vi ville verge det som var vårt, det som var vår egenart, og utvikle den videre. Vi var oss bevisst at vi som et nordisk folk hadde spesielle oppgaver i verden, akkurat som ethvert annet folk har det. Vi trodde og tror at folkene er skapt og utviklet forskjellig fordi det er en hensikt med det og årsaker til det. Akkurat som møtet mellom høyst forskjellige individer skaper dynamikk og utvikling, er spillet

mellom nasjonene en forutsetning for at verden går fremover... om bare dette spillet blir holdt innenfor fredelige rammer.

I dag innprentes vi en annen holdning. Vi skal forakte vårt eget og ofre vår egenart på et såkalt «verdensfelleskaps» alter. (Forts. side 6)

«For én ting er tindrende klart, og det er at hadde alle land som var i krig med Tyskland yt samme motstand som nordmenn flest gjorde, jo, da hadde ikke Hitler tapt krigen.»

Torolv Gard i Bydelsavisa Oslo 6.

En intelligent mor

Til ukebladet «Hjemmet» forteller Rolf Wesenlund:

«Jeg husker en episode med sildekaker stekt i tran. Det var det verste jeg visste. Så hadde jeg, visst av hvilken grunn, blitt med i en slags barnehage som NS drev. Mamma kunne ikke nekte meg det, det kunne bli farlig for henne. Hver gang jeg skulle dit, var det sildekaker til middag, og vi hadde den regelen at man ikke skulle gå fra bordet før maten var spist opp. «Spis

opp maten din, gutt!» var svaret, noe som resulterte i at jeg sjelden kom i barnehagen. Intelligent gjort, synes jeg.»

Tenk så mye grusomt de sildekakene sparte lille Rolf og hans mor for! Men hvordan vil Wesenlund forklare at ikke sildekakene ble arrestert? Det forferdelige NS-partiet hadde jo spioner og angivere overalt.

Men det var vel Fleksnes som rotet seg bort i det der.

Ad notam

MÅNEDENS PERNILLE:

Jeg har ofte lurt på hvordan vanviddet så fullstendig kunne holde sitt inntog i Norge i løpet av de to dagene mellom 7. og 9. mai 1945. Nå har «Sysesaken» hvor massemedia, fullstendig ignorierende et hvert etisk begrep, gjort sitt ytterste for å skape et massehysteri, gi meg et visst innblikk i det som må ha funnet sted i 1945, som til og med førte til at små barn av NS-folk ble trakassert på åpen gate.

Jeg har Gullet å takke for at jeg fikk et enda større innblikk i dette vanviddets verden, ja, jeg vil gå så langt som til for egen regning å si at det må ha vært en form for smittsom hjernesvinn som i hvert fall herjet blant dem som da hadde makt og myndighet her til lands.

Søndag den 16.9. insisterte Gullet tidlig om morgenen på å begi seg til nærmeste avisioskiosk for å sikre seg VG's første søndagsavis. «Den kan jo bli verdi full som samleobjekt», sa hun med et smil. «er det ikke det du

ofte sier når jeg vil kvitte meg med ett eller annet?»

«Det inneholder vel vesentlig syslerier», svarer jeg, «og de har jeg allerede fått nok av.»

«De har sikkert gjort sitt ytterste for å presentere den avisen», sier Gullet før hun forsvinner ut av døren.

I hennes fravær steller jeg istand til ukens eneste fellesfrokost, som blir felles i dobbelt forstand fordi Gullet har kjøpt to eksemplarer av avisen. «Den inneholder noe som antagelig har gått deg forbi, men som de annonserte i gårshagens avis», forklarer hun, «noe som jeg tror vi må lese parallelt». Hun setter seg og begynner å vende side etter side i sitt eksemplar. «På side 31, der begynner det», sier hun.

Det er avisens versjon av den tyske institusjonen «Lebensborn» under okkupasjonen jeg finner frem til.

Jeg skal ikke komme inn på de fire sidene som VG viet dette

emne, men bare sitere fra den siste spalten, som jeg vil betegne som et P.S. under overskriften «Førråd av landsmenn», og som begynner som følger: «Seiersfesten i 1945 var knapt over for Norge startet den politiske dragkampen om de 9000 «tyskerungenes» skjebne. Det ene mer groteske forslaget enn det andre ble lansert i debatten. 9000 barneskjebner ble lagt på myndighetenes hoggestabbe. De hadde bare begått én forbrytelse. De hadde norsk mor og tysk far.»

«Jeg blir kvalm», sier plutselig Gullet, «du får ta deg av det du». Bare jeg ikke hadde hentet avisene». Hun reiser seg fra bordet og går ut på badet. Jeg henter en kulepenn for å understreke.

Det er tydelig at forfatteren av artikkelen har hatt adgang til Riksarkivet, hvor papirene fra noe som het «Krigsbarnutvalget» er oppbevart. Jeg siterer videre fra VG:

«For det første var lille «Esther» (hun er gjennomgangsfiguren i beretningen om «Lebensborn» – min anmerkning) og hennes «likesinnede» farlige, mente nordmenn. De bar arven etter nazi-Tyskland videre. I 70 år framover ville de være en fare for rikets sikkerhet.

I en kritesituasjon vil krigsbarna kunne danne en femtekolonne, hevdet autoriteter innen norsk topp-politikk, medisin og Kirken i uttalelser til Krigsbarnutvalget.

For det andre mente man at «tyskerungene» kunne forsøple det norske folk med sine arveanlegg. I brev til direktøren ved Gaustad asyl, skriver Krigsbarnutvalget:

Utvalget har fra legehjelp fått opplysning om at det er sannsynlig at den overveiende del av norske barn med tyske fedre har mor som er åndelig defekt... Det er meget påkrevet at mødre og de noe eldre barna blir underkastet psykiatrisk gransk-

ning.

Gaustad-direktøren regnet med at halvparten av de 9000 «tyskerungene» enten var åndssvake eller bærere av anlegg for åndssvakhet...

«Barna bør prinsipielt skilles fra sine mødre», uttalte et utvalg bestående av norske kirkeledere.

Disse sitatene får klare seg. Nå forstår jeg også hvordan Knut Hamsun kunne falle i en psykiater Langfeldts klør, ja, også at man i Sovjet havnet på asyl hvis man var anderledes-tenkende.

Gullet, som har hørt skrivemaskinen klapre i lengere tid, kommer inn og sier: «Var det ikke så at Stortinget på slutten av femtiårene mot en håndfull stemmer vedtok at Landssvik-oppgjøret hadde funnet sted i verdige former?»

«Jo, det var visst i 1959», svarer jeg, «men VG skal ha ære for efterskriften, og du for at du gikk og kjøpte avisene.»

FRONTKJEMPERNES MOTIVER

Jeg hadde ikke tenkt å svare på Ola Rishovds angrep på meg i F & L nr. 6/90, fordi en videre diskusjon om denne sak ikke kan føre noe godt med seg. På grunn av de mange henvendelser jeg har mottatt i det siste, finner jeg det allikevel riktig å komme med en redegjørelse for å oppklare misforståelser.

Når det gjelder kameratskapet som Ola mener er bedre hos oss enn hos dem på den andre siden, er jeg ikke overbevist. Jeg kjenner til at det blandt de aktive som drog ut hersker et meget godt kameratskap. Etter en langvarig frontinnsats og ditto fangenskap føles det bittert av en av sine egne å bli tillagt ukameratskhet.

Ola spør hvilke forutsetninger jeg har for å gradere frontkjempernes innsats og deres motiver. Jeg kan ikke se at jeg har foretatt noen «gradering», men mine forutsetninger er at jeg gjennom min far, som var

Av Sverre Kjelstrup

Quislings nære medarbeider og militære rådgiver, under hele krigen var informert om hvordan det ble tenkt og resonnert på toppplanet.

Vi kjempet alle for samme sak, men meldte oss på forskjellig grunnlag. Det fremgår bl.a. av ordlyden i oppropene. Mitt eget hovedmotiv var hjelp til Finland, en nasjon jeg alltid har satt svært høyt. Jeg kom meg ikke avgårde under Vinterkrigen fordi jeg ikke kunne få permisjon og hadde måttet avbryte min offisersutdannelse hvis jeg drog. Da Fortsettelseskrigen kom, bød anledning seg.

Hensikten med mine artikler (om DnL og frontkjemperne) som jeg skrev etter diverse oppfordringer, var å påpeke at vi alle meldte oss på idealistisk grunnlag. Dette bl.a. for å imøtegå den gjengse påstand om at vi hadde opportunistiske grun-

ner hvor dette med bondegårdene har vært en stadig gjenganger. Det som Ola kaller «et tvilsomt regnestykke» var fra min side et forsøk på å resonnerer slik som en sannhetssøkende påtalemyndighet burde ha gjort ut fra de kjennsgjeningene som forelå, først og fremst Quislings første opprop. De ville da ha kommet til det resultat at det ikke ville ha vært mere enn høyst 50 av de ca. 7000 aktive frontkjemper som kunne ha fylt betingelsene for å få bondegården som ble stillet i utsikt.

At ingen av oss meldte seg på et slikt grunnlag var for meg så selvfølgelig at jeg fant det unødvendig å forklare det. Man setter ikke sitt liv på spill for en bondegårds skyld. Hvis noen allikevel har oppfattet mine artikler slik at enkeltes motiver var bedre enn andres, må jeg beklage at jeg ikke har uttrykt meg klart nok.

testere. Men nei. Hun viste seg å være den mest harde og kalde av dem alle. Det var et fryktelig skuespill. De to sykesøstre som hjemkommet fra krigens gru nettopp hadde opplevd den store sorg å miste henholdsvis sin forlovede og sin mor, de fikk nå tre års fengsel på toppen.

Jeg minnes i den anledning med vemod hva Maria Quisling fortalte fra sitt første møte med Quisling sensommeren 1945 på Akershus. Han sa ved avskjeden: «Maria, nu må kvinnene ta fatt. Mennene har ikke klart å skape noen bedre verden.»

Martyriets . . .

(Forts. fra s. 3)

opphold og mine døde kamerater kan ikke måles i kroner og ører.» Slik skrev en tidligere krigsfange til en avis.

80.000 kroner pr. måned betalte England til sabotører i Norge, forteller Paul Hartmann i sin bok «Bak fronten». Betalt og kvittert for? Og så har vi jo alle dem som under okkupasjonsens siste år tok kappløpet mot Grini for å hente det gyldne Magna Charta. PRO PATRIA?

Fedrelandssinn . . .

(Forts. fra s. 5)

Å holde fast på sitt eget, er transsynt, nærmest sykt. Men faktum er at ethvert menneske trenger såvel en klar identitet som et nært fellesskap for å føle seg trygg. Man hører til i en familie, i en bygd, i en landsdel, i et folk. Man har røtter. Hvis man gir avkall på sine røtter, blir

Barns reaksjon overfor «tyskerbarn»

Morgenbladet, juli 1945.

Ifølge «Morgenbladet» for 25. juli skal statsråd dr. Sven Oftedal under sitt besøk i Stockholm nylig ha uttalt følgende til pressen:

«Et viktig spørsmål i dag er de 8000 barn som har tyske fedre. De møter en forbitret innstilling hos andre barn, og det er bare naturlig, fordi barn alltid reagerer primitivt, rettferdig og logisk, men ganske brutalt.»

Vi gnir oss i øynene og leser igjen: «rettferdig og logisk» -. Har virkelig statsråd Oftedal sagt dette? Kan han virkelig mene at 8000 barn rettferdig og logisk bør lide, fordi de har tillatt seg å komme til verden gjennom bestemte foreldre? Vi vegrer oss foreløpig ved å tro at landets sosialminister kan ha gitt sin tilslutning til denne form for nazistisk familiehevner, og avventer statsrådens uttalelser før vi går nærmere inn på problemet.

Men den side av saken som angår det rent barnepsykologiske kan det likevel være riktig å

si litt om allerede nå: Barn reagerer ut fra seg selv aldri hatefullt overfor bestemte kategorier av mennesker. Hvis ikke de voksne direkte og indirekte satte hatet inn i dem, ville de vise den samme uvelslike, objektive fenomeninteresse overfor tyskere, nazister og tyskerbarn som de viser overfor hunder, padder, spiker og småstein. Barn før kjønnsmodningen, ja flere år etter også, er med hensyn til meninger, sympatier og antipatier bare en gjenklang av det som menes, troes, føles og hevdes i deres nærmeste voksne omgivelse. De har intet modnet sjellevil, intet ansvarlig «jeg» ennå som kan ta selvstendig standpunkt til noe. De er vergeløst utlevert til miljøets innflytelse.

I barnas primitive hjerteløshet overfor tyskerbarn og NS-barn kan visse foreldre se arten av sin egen «hellige», «patriotiske» vrede.

Ringem, Ring st., juli 1945.

Ernst Sørensen

Utrolig, men sant

Av K. Normann, Oslo

Til orientering. Da min første mann og jeg med Quislings godkjenning stiftet Kristen Samling i 1943, var det et forsøk på å skape en upolitisk forening som kunne virke til forsoning mellom de stridende parter av kristne. Som betingelse satte Quisling at vi da ikke måtte blande politikk og religion. Vi kunne av den grunn ikke ta på oss politiske verv i den tiden. Det var litt underlig for oss som helt fra stiftelsen av Nordisk Folkereising og Nasjonal Samling hadde deltatt aktivt av hele vårt hjerte.

Det hadde imidlertid den positive side at jeg relativt fri kunne følge de mange landssviksaker som foregikk i Oslo etter krigen. En av dem som gjorde ekstra sterkt inntrykk på meg, var en rettssak mot to

hjemvendte norske Røde Kors frontsostre. De var sendt hjem fra Tyskland som fanger og direkte inn i rettslokalet. Til min forferdelse ble de dømt til tre (3) års fengsel for å ha pleiet også tyske soldater.

Den ene av sykesøstre reiste seg straks og protesterte mot disse såkalte rettsavgjørelser. Hun sa følgende. « Dette er jo klart imot de internasjonale lover for Røde Kors. Der står uttrykkelig at Røde Kors-personell er forpliktet til å pleie såvel venn som fiende, også under krig.» Det skulle vel kanskje være unødvendig å tilføye at det ikke ble tatt hensyn til protesten.

Skam for norsk rettsvesen. Skam for Norges Røde Kors.

Blant dommerne var også en kvinne. Jeg så på henne og tenkte: Hun må da iallfall pro-

som er fortiet for verden. Gråtkvalte nordmenn sto fram i biterhet over dette overgrepet. Det ble signalisert fra land av sivilbefolkningen med hvite flagg, folk rodde ut til krigsskipene og ga beskjed om at ingen tyskere var der. Likevel fortsatte franskmennene å skyte hus etter hus i brann. Døde lå overalt.

Franske offiserer ble senere dekorert for sine «heltegjerninger» i Paris.

Franskmennene feirer hvert år sin Narvik-dag og minnes sine seire ved Narvik. Det burde de gjøre med blodsmak i munnen. Overgrepene har aldri vært kjent, de var jo «våre venner»!

Halden Avis 17/1-90

Krigsforbrytere dekorert som helter

Det var groteske scener som ble vist på norske TV-skjermer den 2. januar fra krigen i Norge. En liten norsk kommune, Bjerkvik, ble tilintetgjort av franske styrker. Det fantes ikke en tysk soldat i området. 20 nordmenn, svangre kvinner og små barn ble ofrene. En 14 dager gammel melding om at tyske soldater fantes i området var årsaken til dette meningsløse overgrepet. 50 år etter utspilles handlinger

man ikke bare rotløs, men også mistilpasset.

Jeg har intet imot andre folkeslag. Tvert imot betrakter jeg dem med såvel nysgjerrighet som interesse. Men like lite som jeg er interessert i å ødelegge deres egenart, akter jeg å godta ødeleggelsen av min egen. I en verden der alt og alle blandes sammen i en eneste grå grøt, er noe vesentlig gått tapt. Det blir en pregløs verden fylt av mennesker uten tilhørighet noe sted.

Nei, fedrelandssinn er såmen ingen sykdom, men derimot en nødvendighet for å holde verden i skapende og dynamisk balanse.

Mangel på kultur . . .

(Forts. fra s. 1)

Hva er forklaringen på denne forskjell? Jeg er lei for å måtte si det, men årsaken ligger så utvilsomt i at de østeuropeiske folk det gjelder, er ganske annerledes modne og har en sikrere fundamentert kultur enn nordmennene. Veien til en større modenhet og en sikrere kultur går så utvilsomt gjennom en erkjennelse av hvilken fundamental feil «retts»-oppgjøret var.

Fire høyesteretts . . .

(Forts. fra s. 1)

Alten i at denne handling ikke rammes av paragraf 86, og at

domfelte derfor blir å frifinne for tiltalen etter post la.»

Dommer *Lassen* sluttet seg til Fougners votum og dommer *Hanssen* til Altens. Seks dommere hadde en annen oppfatning. Med seks stemmer mot fire ble vi altså gjort til «landssvikere».

Dommer *Hanssen* kom forøvrig tilbake til spørsmålet i saken mot Carl Stephansen 27. august 1945. Hanssen sier: «Det fremgår av min stemmegivning i saken mot Reidar Haaland at jeg anser det uriktig å oppfatte innmeldelse i NS og passivt medlemskap i dette parti som bistand til fienden. Jeg finner imidlertid forsåvidt å burde bøye meg for den avgjørelse i motsatt retning som ble truffet av den samlede høyesterett.»

Vi kan bare slå fast at det hersket stor tvil i dette spørsmål, og tvil skal som kjent komme de tiltalte tilgode — om de bare ikke er NS-folk.

NS ikke «nasistisk» . . .

(Forts. fra s. 4)

rasespørsmål er ennu uløste grunnproblemer. Meget i den gjengse tyske raselære er sikkert falsk.» (I.c.167): «Det blir ikke noe Europas Forenede Stater, før det skapes en europeisk lojalitet som står over den nasjonale lojalitet.» — «Derfor fremholdt jeg også stadig i forholdet til Tyskland at Tyskland aldri ville

nå frem til en europeisk ordning hvis det ikke bygget på dette lojalitetsprinsipp og selv her gikk i spissen. I stedet talte Tyskland stadig om Deutschland, og sviktet sitt høye kall.» Det Quisling ville, skriver han, var å medvirke til at det ble dannet et Gudsrike på jorden, som omfattet alle folk.

vi aldri fikk en reell og normal sjanse til å gjennomføre. Videre sto vi for en situasjonsbestemt politikk som meget godt kunne ha blitt Norges redning om den annen verdenskrig hadde endt annerledes. Det er i prinsipp noe ganske annet enn den totale politiske blindhet som MGK nå omsider har tatt et oppgjør med.

Den svenske forsker Sven Hedin 1939:

«Europa og Amerikas statsmenn hadde ikke kunnet sette grensene mere gunstig for en kommende krig enn hva de gjorde i 1919... Man har følelsen av å rase mot en avgrunn.»

På partidagen 1920 i Scarborough ytret den britiske labourrepresentanten, J. W. Kneeschaw:

«Om vi hadde vært den beseirede part og hadde fått slike betingelser, så ville vi - i stedet for å rolig underordne oss - startet i våre skoler og våre hjem med å forberede våre barn på en gjengjeldelseskrig for å ryste av oss det utålelige åk. Disse betingelser var ikke bare et anslag mot Tyskland, mot Østerrike og andre beseirede nasjoner, de var også et anslag mot hele vår sivilisasjon.»

29. juni 1937 holdt lord Lothian et foredrag om temaet «Tyskland og freden i Europa. Briten sa bl.a.:

«Versaillesavtalen er fundamentert på Tysklands alenekrigsskyld når det gjelder verdenskrigen 1914—1918. Jeg tror ingen som har studert krigens forhistorie, kan opprettholde dette syn i dag. Krigen hadde en lang forhistorie. Den går tilbake til Marokko-Egypten-forliket mellom Frankrike og England og de franske fremrykningene mot Fez. Disse begivenheter hadde til følge at verden ble delt i forskjellige leire. Og den strategiske virkelighet som den gang var kjent, som fikk snøballen til å rulle og gjorde krigen uunngåelig, var mobiliseringen av den russiske armé.»

Ved hjelp av Jaltaavtalen februar 1945 og Potsdamforhandlingene juli samme år vet vi at Polens grenser ble flyttet videre vestover på videre bekostning av Tyskland. Dette skjedde med voldsomme overgrep og utdrivelse av ca. 16 millioner innbyggere, og to til tre millioner av dem ble drept under omveltningene der i fredsåret 1945. Ikke bare Polen var et offer.

I Aftenposten 20. juli d.å. står det i en liten notis at Polen er villig til å avstå fra erstatninger for slavearbeide for Tyskland under krigen om den nye Oder-Neisse-grense garanteres. Skulle tro at Polen må kunne være så storsinnet etter denne utvidelse av sine grenser vestover. En annen ting er at de fleste av disse slavearbeidere kom gjennom krigen på en lettere måte enn de fleste andre. I hvert fall når det gjelder dem som arbeidet i jordbruket og som hadde det meget fritt. Det viser seg også i etterkrigstiden at mange har søkt tilbake til Tyskland. (Jfr. Anna Kientopfs bok: Det fredsfjendelige trauma. Trans forlag, Sarpsborg.)

Gunnar Knudsen . . . Er sammeligning . . .

(Forts. fra s. 4)

tyske og italienske løsninger. Disse var f.eks. helt annerledes kollektivistisk preget enn Nasjonal Samlings ideer, som satte individet, enkeltmennesket i sentrum. Det beklagelige for oss er at vi aldri fikk sjansen til å utprøve disse ideer under normale forhold. Vi mener vi har gode grunner for å tro at de løsninger vi pekte på, ville ha vært adskillig bedre for det norske folk enn den politikk som er ført de siste 45 år.

2. Det annet punkt som er viktig for oss, er at vi fremdeles mener at de mer situasjonsbestemte politiske holdninger vi inntok under okkupasjonen, fullt ut kan forsvares ut fra de betingelser som dengang forelå. Som det utallige ganger er fremhevet fra vår side, så var vår hensikt, a) å bringe Norge og det norske folk gjennom krigen med minst mulig skade og b) å sørge for at Norges frihet og selvstendighet ble gjenopprettet dersom Tyskland skulle vinne krigen, hvilket lenge virket sannsynlig. Selv om det gikk annerledes, så er vi ikke i stand til å innse at det var galt å handle ut fra disse to fundamentale resonnementer. Det forhindrer imidlertid ikke at vi erkjenner at det ble gjort tildels store feil fra vår side, sett ut fra hva som var vår målsetting.

Vår situasjon er med andre ord helt forskjellig fra Martin Gunnar Knudsens. Vi har ikke gjennom et drøyt halvt århundre lukket øynene for alle fakta når det gjelder visse «vitenskapelige» dogmer og de utenlandske ledere som har forsøkt å gjennomføre disse dogmer i praksis. Vi har derimot stått for politiske løsninger vi mener er såvel sunne som egnete for norske forhold, men som

(Forts. fra s. 8)

I en lengre artikkel i Nationen 9/12-87 påviste jeg utførlig hvordan Arbeiderpartiregjeringen brøt både grunnlovens paragraf 52 og lov av 28/3-12. Min dokumentasjon ble ikke imøtegått. Av plasshensyn må jeg avstå fra å gi detaljer om disse lovbrudd.

La meg til slutt be om plass til et lite, men meget fortellende sitat fra professor dr. Frede Castbergs bok «Minner» side 190:

«Professor Skeie har ikke villet anerkjenne gyldigheten av de provisoriske anordninger som regjeringen utferdiget i London på basis av konstitusjonell nødrett, og han har — forøvrig på linje med professor Andenæs og meg — hevdet at visse provisoriske anordninger ble gitt tilbakevirkende kraft i strid med grunnloven.»

For å unngå misforståelse: Jeg er hverken Høyremedlem eller Høyrevelger. Grunnen til at jeg reagerer mot forfølgelsen av Syse er rett og slett at min ringe forstand får meg til å betrakte Arbeiderpartiregjeringens tallrike grunnlovsbrudd for langt mer alvorlig enn de foregåelser forretningsmannen Jan P. Syse har gjort seg skyldig i.

(Morgenbladet 28/9)

Polen ikke bare . . .

(Forts. fra s. 2)

Utgiver av «English Review», Austin Harrison:

«Å belaste Tyskland alene for ansvaret av krigen er - etter hva vi nå vet - og det vil komme enda mer frem i lyset, meningsløst. Å gjøre en fredsavtale til et tragisk/latterlig vanvidd er en urettferdighet. Helt bortsett fra Versaillesavtalens økonomiske uhyrlighet, står avtalen der også som en dom for alenekrigsskyld.»

Surnadal i krig

Memoarer av Arne Årnes

2. økede utgave

Om nøytralitetsvakt, mobilisering, felttog, okkupasjon, brave krigere og folkeliv, fortalt på lokalplanet og riksplanet.

Ny innstudering. Fortalt i gaunerstil.

Fåes hos Arne Årnes, 6650 Surnadal. Pris kr. 130,-.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

.... eks.	QUISLINGS FORSVARSTALE,	
	Nummerert praktutgave	kr. 150,-
.... »	QUISLINGS FORSVARSTALE,	
	Billigutgave	kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks.	Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
.... »	Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
.... »	Odd Melsom: Fra kirke- og kulturkampen	kr. 50,-
.... »	Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt	kr. 50,-
.... »	ALLE 4 BIND:	kr. 150,-
.... »	A. I. Bru: Professor på ville veier	kr. 50,-
.... »	A. I. Bru: Her er London	kr. 60,-
.... »	Adolf Hoel: Universitetet under krigen	kr. 25,-
.... »	Finn Kjelstrup: Den norske kapitulasjon	kr. 20,-
.... »	Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren 1942	kr. 15,-
.... »	Sigurd Myting: Politisk dømt	kr. 35,-
.... »	Kai Normann: Diktene Laurbærkransen	kr. 20,-
.... »	Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	kr. 25,-
.... »	Arne Stornes: Spor i vår nære historie	kr. 115,-
.... »	Knut Steenstrup: Dilemma	kr. 218,-
.... »	Trygve Engen: Jeg er ingen landssviker	kr. 35,-
.... »	H. Franklin Knudsen: I was Quislings Secretary	kr. 55,-
.... »	Arne Stornes: Sataniske glør	kr. 115,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks.	Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	kr. 5,-
.... »	Forbundet: § 104. Mere lys over rettsoppgjøret	kr. 10,-
.... »	Pastor A. E. Hedem: Quo vadis Norvegia	kr. 30,-
.... »	H.r.advokat Albert Wiesener: ASTRID D.D.	kr. 100,-
.... »	Roald A. Nielsen: «Solbris Ohoi!»	kr. 100,-
.... »	H.r.advokat Albert Wiesener: Lys over landssvikoppgjøret	kr. 145,-

FRONTKJEMPERNE:

.... eks.	Svein Halse: Mot sammenbruddet	kr. 238,-
.... »	Schreiber: Kampf unter dem Nordlicht	kr. 200,-
.... »	R. Schulze-Kossens: Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen	kr. 250,-
.... »	Die lettischen Divisionen d. Waffen SS	kr. 180,-
.... »	Die deutsche Gebirgstruppe	kr. 200,-
.... »	Schwager: Im Herzen die Heimat	kr. 95,-
.... »	Peter Strassner: Europäische Freiwillige. Panzerdivision Wiking	kr. 200,-
.... »	Heiteres aus dem Brotbeutel (Anekdoter m.v.)	kr. 160,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til: **Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248** eller ved **sjekk, i kontanter eller frimerker.** (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

FOLK og LAND

Politivold

Christian Michelsens Institutt har nylig arrangert et seminar om politivold. For vår del ser vi med stor sympati på politiets arbeide i et samfunn som blir stadig mer preget av vold og andre pøbelstreker. Det er klart at man ikke kan bekjempe dette uten en viss grad av motvold, og det er vel nettopp motvold det bør hete. På den annen side går det selvfølgelig en grense for hvilken grad av vold selv politiet kan bruke, men vi kan ikke se at overskridelser av denne grense i dag representerer noe stort problem.

Men har Christian Michelsens Institutt noen gang forsøkt å utforske den planmessige og bevisste vold og sjikane som NS-folk ble utsatt for av politi og hjemmefrontstyrker i 1945? Det er nemlig en stor skamplutt på norske lovhåndhevere. Det lever fremdeles i dag mange nok både av dem som ble utsatt for volden, og av dem som utøvde den til at forskning omkring denne sak ville bli interessant.

Skutt blir den...

Første punkt i reglementet for Rikspolitiets fengsel, Porsgrunn, utstedt 4. juli 1945, lyder slik:

«Fengslet er en fangeleir hvor fangene nyter stor bevegelsesfrihet. Hvis en fange misbruker denne frihet ved fluktforsøk, vil dette bli strengt straffet. Blir noen påtruffet under flukt, blir

vedkommende øyeblikkelig beskutt. De som påtreffes utenfor brakkene i tiden kl. 22.00 og kl. 5.00 blir straks beskutt.»

Lignende bestemmelser gjaldt for alle demokratiets konsentrasjonsleirer. På Ilebu skjøt man til og med etter fanger som tittet ut av cellevinduet.

Professor dr. juris Jon Skeie:

Ulovlig storting i 1940

Vi har gått rundt og trodd at Nasjonal Samling var de eneste som protesterte da det storting som var valgt i 1936, forlenget sin egen periode med et år. Vi kalte det statskupp og hevdet at Norge ikke ville ha noe lovlig storting og dermed heller ingen lovlig regjering etter 31. desember 1939.

Vi har imidlertid nå oppdaget at vi har hatt godt følge av den fremtredende jusprofessor Jon Skeie. I et brev til Undersøkelseskommissjonen av 1945, daterert 30. mai 1947, fremholdt han at stortingsbeslutningen av 5. april 1938 ikke kunne tolkes slik at stortingsvalget kunne utsettes fra 1939 til 1940. Han tilrådet at spørsmålet ble lagt frem for Høyesterett, men dette ble 10. februar 1939 forkastet av stortinget mot 25 stemmer.

Skeie forteller i en kronikk (Nasjonen desember 1947) at han også lenge under okkupasjonen var av den oppfatning at grunnlovsvedtaket av 5. april 1938 ikke forlenget tjenestetiden for det storting som var valgt i 1936. Når han senere likevel kunne akseptere at det samme storting trådte sammen etter okkupasjonens slutt, var det fordi han mente vi ellers ville ha opplevd et konstitusjonelt anarki.

Bakgrunnen for denne meningsendring var den aksjon som ble satt i gang såvel av den tilbakeførte Høyesterett som av medlemmer av den såkalte «Kretsen» for å hindre at det gamle storting og Nygaardsvold-regjeringen kom til makten igjen.

Forventning til de sterke - omsorg for de svake

Av Hans Olavsen

Jeg har ikke tall på hvor ofte vår rabiater forfølger Harald Ofstad har fremmet sin påstand om at Nasjonal Samling sto for tilbedelse av de sterke og forakt for de svake. Jeg har en mistanke om at når han må gjenta det så ofte, da er det fordi han har et behov for å overbevise seg selv. Han har jo et ry som «spesialist» å opprettholde, og hvis hans hovedtese ikke holder, blir det ikke mye igjen av ryet. Det er imidlertid ikke til å komme forbi: Alle fakta viser at han tar fullstendig feil.

Allerede i tidligere artikler har jeg pekt på hvordan Nasjonal Samling i sitt program viste stor omsorg for svake grupper. Som kjent forlangte Nasjonal Samling allerede i 1934 at det skulle innføres trygd for barn, gamle og uføre, og er ikke nettopp disse de aller svakeste? Og når det gjelder beskyttelse av den vanlige arbeidstaker, heter det i NS-programmets punkt 11: «En arbeidets lov fastsetter arbeidsgivernes og arbeidernes rettigheter, deres innbyrdes samarbeid og bestemmer hvorledes interessetvister i arbeidslivet skal avgjøres. For å verne bedriftene og deres funksjonærer og arbeidere mot misbruk, endres børs- og aksjelovene, og ledelsens personlige ansvar skjerpes.» Hensikten med alt dette var å hindre utbytting av arbeidstakerne og stanse manipulasjoner som kunne gå ut over dem.

Men den andre siden av saken er at de sterke innsats er en forutsetning for at det kan vises de svake omsorg. Det er og bør

være de sterke lodd å frembringe et overskudd som kan brukes til å hjelpe dem som ikke er i stand til å hjelpe seg selv. Faktum er jo at en enkelt, særlig begavet kvinne eller mann kan skape verdier som meget langt overskrider hva hun eller han er istand til å forbruke. Vi kan bare ta som eksempel herrene Birke-land og Eyde som gjennom Norsk Hydro har skapt arbeidsplasser for tusener. Det finnes mange som dem, omenn som oftest i noe mindre målestokk.

Mens det sosialdemokratiske samfunn med sin misunnelsesideologi gjør alt det kan for å holde enerne nede, ønsket Nasjonal Samling å stimulere og oppmuntre dem til å skape verdier til fellesskapets beste. Og med sterke mente vi på ingen måte de som var «sterke» utelukkende ved hjelp av mange penger, men enhver som eide ideer og tiltakslyst. En størst mulig del av folket måtte være med å skape og bringe oss videre frem. Vi mente at det i det norske folkedyp fantes uante ressurser, og disse skjulte krefter måtte frem i lyset til beste for oss alle. Statens oppgave var etter vår mening å skape de best mulige rammebetingelser for at slike krefter skulle vinne frem, dette i motsetning til dagens samfunn som gjør det nesten umulig å komme seg igjennom byråkratiets utallige irrganger og alle de hindringer som en misunnelsesbestemt ideologi setter opp. Vi ville erstatte Jantelovens trykkende paragrafer med

et eneste bud: Tro på deg selv og dine evner — sett dem inn for folk og land! Dog fantes det en ramme som ingen hadde lov til å sprengte: «Overalt gjelder det at hensynet til hele landet går foran enkeltpersoners, partiers og landsdelers særinteresser», heter det i slutten av Nasjonal Samlings program. Men vi var av den oppfatning at egennytt og fellesnytt med litt god vilje godt kunne forenes, at det går an å dra i samme retning istedenfor at hver enkelt profesjon hensynsløst forsøker å mele sin egen kake. Hva det gjaldt og stadig gjelder, er å gjøre den felles kake stor nok til at alle får det trygt og godt.

For å bruke de sterkeste evner og arbeidskraft fullt ut ønsket Nasjonal Samling at de beste fra alle yrker og fag skulle ta plass i det vi ønsket som rikets høyeste organ, Det faglige riksting. Vi hadde jo sett hvor det bar hen med en folkerepresentasjon som i overveiende grad var fylt med ukvalifiserte mennesker som ofte ikke hadde noen annen bakgrunn enn en partikarriere. Deres forståelse av folkets virkelige liv og problemer var i svært mange tilfeller minimal, og resultatet av deres virke deretter. Forholdet er for den saks skyld ikke bedre i dag.

Når man skal beskrive Nasjonal Samlings holdning til sosiale problemer, kan det gjøres med en sammenfatning så kort som dette: «Forventning til de sterke — omsorg for de svake.» Den dag Harald Ofstad hever blikket fra sine høneblinde teser, vil også han kunne oppfatte det.

Er sammenligning tillatt?

Av John Sand

En av de ivrigste pådrivere i hetsen mot statsminister Syse har som kjent vært Ap's nestleder Gunnar Berge. La oss derfor se litt på lovbrudd begått av Ap-statsråder.

Daværende finansminister Per Kleppes snuskete forhold i forbindelse med blå kort m.v. husker de fleste lesere. Jeg går derfor ikke nærmere inn på det. På side 353 i Paul Hartmans bok «Bak Fronten» innrømmes åpent et lovbrudd som er vesentlig alvorligere enn Syses forgævelser. Hartman refererte fra en regjeringskonferanse slik:

«Wold bragte frem et pussig spørsmål som var kommet fra Finnmark. Der fantes noen statspensjonister som var nazis-

ter. Spørsmålet var om pensjonene skulle stoppes. Det er nokså på det rene at det ikke er noen lovlig adgang til å gjøre dette, men det ble likevel enstemmig besluttet at man skulle stoppe utbetalingene.»

At Arbeiderpartiet har stått i første rekke når det gjelder å klandre forholdene i Sør-Afrika trenger jeg ikke å dokumentere. Et hyppig brukt ankepunkt mot Sør-Afrika har vært at man der har fengslet personer uten å fremstille dem for dommer. Naturligvis er jeg enig i at slikt er ytterst betenkelig. Men hva skjedde i Gerhardsen-Norge? I Morgenbladet for lørdag 6/9-

47 bringes et referat fra Dømerforeningens møte. Her heter det: «Det ble også under debatten sterkt påtalt hvordan varetektsfengslingen var blitt misbrukt under oppgjøret, og der ble nevnt eksempler på hvordan landssvikere hadde sittet opp til et år i fengenskap uten at det var utstedt pågripelsesordre, uten fengslingskjennelse og uten at det var opp tatt politiforklaring.» Får jeg også minne om at under oppgjøret ble fengselslovens paragraf 47 brutt ved at fanger ble nektet besøk. Samme lovs paragraf 48, siste ledd, ble også overtrådt ved at brev mellom tiltalte og hans forsvarer ble åpnet og sensurert.

(Forts. side 7)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

«FOLK og LAND» — Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.